ROCZNIKI POLSKIEGO TOWARZYSTWA MATEMATYCZNEGO
Seria II: WIADOMOŚCI MATEMATYCZNE X (1967)

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Protokół Walnego Zgromadzenia Polskiego Towarzystwa Matematycznego w dniach 28 i 29 maja 1966 roku w Warszawie

Obecni: Prof. K. Urbanik (przewodniczący), wiceprezes PTM; prof. W. Sadowski, skarbnik PTM; dr T. Iwiński, sekretarz PTM; prof. J. Łoś; 54 delegatów oddziałów; Komisja Rewizyjna — prof. L. Jeśmanowicz, prof. Z. Butlewski oraz 2 gości.

Odbyły się dwa posiedzenia: uroczyste posiedzenie w dniu 28 maja o godz. 17.15 w Pałacu Staszica, poświęcone wręczeniu dyplomu członka honorowego PTM profesorowi Kazimierzowi Kuratowskiemu oraz w dniu 29 maja o godz. 10.15 w lokalu Instytutu Matematycznego zwyczajne posiedzenie poświęcone sprawom organizacyjnym.

W uroczystym posiedzeniu uczestniczyli: Prezes PAN, prof. J. Groszkowski, Minister Szkolnictwa Wyższego, prof. H. Jabłoński, liczni matematycy z całego kraju, przedstawiciele społeczeństwa — ogółem ponad 200 osób.

Uroczystość otworzył wiceprezes PTM, prof. K. Urbanik, wygłaszając przemówienie poświęcone zasługom organizacyjnym prof. K. Kuratowskiego dla nauki polskiej i jego roli w PTM (1). Prof. Urbanik podkreślił w szczególności rolę prof. Kuratowskiego jako prezesa PTM po drugiej wojnie światowej, kiedy to w PTM skupiała się większość spraw matematyki i gdzie też zrodziły się takie idee, jak powołanie Państwowego Instytutu Matematycznego, wznowienie wydawnictw matematycznych, utworzenie Olimpiady Matematycznej, zorganizowanie współpracy wszystkich ośrodków krajowych, ustanowienie nagród PTM.

Prof. Urbanik odczytał również listy gratulacyjne prof. W. Nowackiego, sekretarza naukowego PAN, prof. S. Turskiego, rektora Uniwersytetu Warszawskiego oraz prof. E. Marczewskiego. Przebywający w Polsce prezes Rumuńskiego Towarzystwa Matematycznego, prof. Grigore C. Moisil, złożył życzenia w imieniu Rumuńskiego Towarzystwa Matematycznego.

Referat o zasługach naukowych prof. K. Kuratowskiego wygłosił prof. K. Borsuk, a dyplom członka honorowego wręczył Jubilatowi prof.

(1) Przemówienie to wydrukowane jest na str. 9-11 (przyp. red.).

W. Sierpiński. Zabrał również głos prof. Kuratowski. Przemówienie Jego było poświęcone wspomnieniom związanym z działalnością PTM.

Uroczystość zakończono lampką wina w sali recepcyjnej Pałacu Staszica.

Na drugim posiedzeniu przewodniczył również prof. K. Urbanik.

Chwilą ciszy uczczono pamięć zmarłych członków PTM: prof. Jana Czekanowskiego, prof. Stanisława Jaśkowskiego, prof. Mirosława Krzyżańskiego, prof. Oskara Langego i prof. Juliana Perkala.

Ustalony został następujący porządek obrad:

I. Przyjęcie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia.
II. Sprawozdanie Zarządu Głównego.
III. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
IV. Dyskusja.
V. Uchwalenie absolutorium Zarządowi za rok 1965.
VI. Komunikat o wyborze skarbnika PTM.
VII. Uchwalenie preliminarza na rok 1967.
VIII. Wnioski Zarządu Głównego i agend PTM.
IX. Wolne wnioski.

I. Protokół przyjęto jednomyślnie bez zmian.

II. Sprawozdanie Zarządu Głównego złożył prof. K. Urbanik, uzupełniając sprawozdanie dostarczone delegatom na piśmie. Zarząd Główny zgodnie z uchwałami poprzedniego Walnego Zgromadzenia wprowadził zasadę płacenia honorariów za odczyty wygłaszane przez prelegentów przyjeżdżających z innych Oddziałów. Zrealizowano również zalecenia Walnego Zgromadzenia w sprawie sprzedaży dla młodzieży akademickiej i członków PTM podręcznika S. Banacha, *Mechanics*. Wniosek o utworzenie stopnia doktora z zakresu dydaktyki matematyki był dyskutowany w Zespole Rzeczoznawców Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Przeważały opinie, że w świetle obowiązujących przepisów nie ma potrzeby tworzenia specjalnego doktoratu z dydaktyki matematyki; jeśli z tego zakresu będzie przedstawiona dobra rozprawa doktorska, nie ma przeszkód, aby stała się ona podstawą do przyznania stopnia doktora nauk matematycznych.

Na zakończenie sprawozdania prof. Urbanik wręczył dyplomy laureatom nagród PTM (nazwiska podane są w sprawozdaniu Zarządu Głównego za rok 1965, Wiad. Mat. 9 (1967), str. 265-278).

Sprawozdanie finansowe omówił prof. J. Łoś (p. cytowane już sprawozdanie Zarządu Głównego), zwracając uwagę na zbliżające się zmniejszenie wpływów PTM wskutek wyczerpywania się remanentów wydawnictw oraz likwidacji zadłużenia członków z tytułu składek.

III. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej odczytał i omówił prof. L. Jeśmanowicz.

IV. Dyskusja. Prof. Z. Butlewski poinformował delegatów o działalności zespołu I Komisji szkolnictwa wyższego.

Prof. S. Mazur przekazał informacje o działalności zespołu II tejże komisji i przygotowaniach do utworzenia tzw. wydzielonych klas matematycznych w ośrodku warszawskim.

Sprawa uruchomienia studiów matematycznych na Politechnikach, w szczególności na Politechnice Warszawskiej, była kontrowersyjna (por. protokoły z poprzednich Walnych Zgromadzeń). Obecnie realizuje się projekt kompromisowy: Studium takie zostanie otwarte na Politechnice Warszawskiej przy współpracy z Uniwersytetem Warszawskim. Spośród pierwszego roku studentów politechnik zostanie wyodrębniona grupa 30 osób, wyróżniających się zdolnościami matematycznymi. Grupa ta odbędzie 3-letnie studia na wydziale matematycznym Uniwersytetu Warszawskiego, po czym powróci do politechniki na dalsze dwa lata, gdzie studiować będzie dyscypliny techniczne oraz pewne działy matematyki stosowanej.

Dla sprawy utworzenia eksperymentalnych klas matematycznych w liceach powołano komisję złożoną z przedstawicieli Instytutu Matematycznego Uniwersytetu Warszawskiego oraz Kuratoriów w Warszawie i w województwie warszawskim. Komisja ta przyjęła następujące wytyczne: program dla tych klas powinien być tak opracowany, aby uczeń klasy wydzielonej mógł przejść w każdym czasie do klasy normalnej bez strat w postępach w innych przedmiotach; zmieniony program z matematyki realizowany będzie w klasach od IX do XI; kandydatów zgłaszać będą szkoły, a o przyjęciu zadecydują wyniki egzaminu konkursowego. Komisja opracowała również szczegółowy program klas eksperymentalnych. Projekt ten miał być zrealizowany w roku 1966/1967, jednakże został odłożony o rok.

Prof. Mazur poinformował następnie o zamierzeniach zespołu II. Wzorem Uniwersytetu Moskiewskiego zespół II ma zamiar zorganizować zaoczne nauczanie matematyki w zakresie nie objętym programem szkolnym w ostatnich trzech klasach liceów ogólnokształcących. System nauczania polegać będzie na okresowym przesyłaniu broszur i zadań, odsyłaniu poprawionych rozwiązań oraz zorganizowaniu opieki uniwersytetów nad młodzieżą uzdolnioną. Zaoczny system powinien objąć wszystkie uniwersytety polskie. Do współpracy w zakresie poprawiania rozwiązań wciągnie się studentów ostatniego roku studium matematycznego.

Drugim zamierzeniem jest dalsza reforma programów uniwersyteckich i metod nauczania. Byłoby korzystne dla studenta wyższego roku, aby końcowe studia poświęcone specjalizacji w obranym kierunku odbywał na uniwersytecie posiadającym specjalistów obranej dziedziny. Stąd przewidziana jest wymiana studentów sekcji teoretycznych. I tak

np. studenci specjalizujący się w zagadnieniach probabilistycznych mogli by być kierowani do Wrocławia.

Prof. L. Jeśmanowicz poinformował o utworzeniu w Toruniu w porozumieniu z tamtejszym Kuratorium grupy uczniów VIII klas ze szkół toruńskich. Dla grupy tej organizowane są dodatkowe zajęcia matematyczne raz na tydzień. Wyniki są dobre. Uczniowie tej grupy po kilkumiesięcznych zajęciach rozwiązują niektóre zadania układane na użytek olimpiady matematycznej oraz dla studentów pierwszego roku.

Prof. S. Hartman podał kilka informacji o eksperymentach podejmowanych we Wrocławiu. Na Politechnice Wrocławskiej utworzone zostało studium podstawowych problemów techniki, którego celem jest kształcenie matematyków rozumiejących problematykę techniczną. Jeśli idzie o podnoszenie poziomu matematyki w szkole średniej, to w jednym z liceów wrocławskich utworzono klasę matematyczną. Program z matematyki w tej klasie rozszerzono oraz dodatkowo uwzględniono programowanie maszyn matematycznych. We Wrocławiu ma powstać technikum programowania.

Wystąpienia prof. S. Mazura i prof. L. Jeśmanowicza wywołały długą i ożywioną dyskusję, w której wzięli udział prof. J. Łoś, prof. S. Hartman, prof. K. Kuratowski, prof. S. Straszewicz, dr T. Iwiński, prof. T. Ważewski, dr A. Pelczar, prof. Z. Butlewski, mgr A. Mąkowski, prof. A. Wakulicz, prof. S. Łojasiewicz, prof. L. Włodarski; na zakończenie dyskusji zabrał głos ponownie prof. S. Mazur.

Jak wynika z tej dyskusji nie ma jednolitego poglądu na tworzenie wydzielonych klas matematycznych (podobnie jak nie było go na Walnym Zgromadzeniu w roku 1965). Wątpliwość budzi u części matematyków wczesna specjalizacja z pewnym zachwianiem wszechstronności wykształcenia, wpływanie na młodzież, aby już w pierwszych klasach liceum wybierała przyszły kierunek studiów uniwersyteckich, wyrwanie z normalnej klasy, w której znajdują się uczniowie o różnych uzdolnieniach i zamiłowaniach — wszystko to zdaniem części dyskutantów może przynieść skutki wręcz przeciwne do zamierzonych. Inni powoływali się na przykłady istniejących szkół specjalizacyjnych, np. muzycznych oraz na konieczność wczesnego rozwijania zdolności matematycznych.

Drugim zagadnieniem kontrowersyjnym okazało się wprowadzenie na wydziałach matematycznych podziału na sekcje. Przeciwnicy podziału (przynajmniej w obecnej jego postaci) widzą w sekcjach podział młodzieży według stopnia uzdolnień i w konsekwencji tworzenie się elity. Szczególne wątpliwości budziła sekcja ogólna z czteroletnim okresem studiów, jako kształcąca młodzież w warunkach sprzyjających powstaniu kompleksów niższości. W tej sprawie jednak przeważał pogląd, że sekcje są konieczne ze względu na obszerność wiedzy matematycznej oraz na konieczność kształcenia specjalistów dla określonych zadań nau-

kowych, technicznych i gospodarczych, co odpowiada zróżnicowaniu studiów technicznych na wydziałach politechnicznych. Pewne objawy niepożądane, które wystąpiły po wprowadzeniu reformy studiów uniwersyteckich, będą zlikwidowane przez przedłużenie studiów na sekcji ogólnej do lat pięciu (co prawdopodobnie nastąpi w roku 1967/68) i przestrzeganie zasady dobrowolności przy podziale na sekcje. Podkreślano również dodatnie wyniki podziału na sekcje obserwowane na Uniwersytecie Warszawskim (dobre wyniki na sekcji technicznej, angażowanie na pomocniczych pracowników naukowych absolwentów sekcji ogólnej).

Omawiając inne sprawy dotyczące szkolnictwa wyrażono zdziwienie z powodu kierowania do szkół podstawowych absolwentów wydziałów matematycznych wobec znanych potrzeb w tym zakresie w szkołach licealnych. Zwrócono również uwagę na potrzebę wydawania książek matematycznych dla młodzieży oraz na konieczność staranniejszego przygotowania podręczników szkolnych.

Prof. Straszewicz przedstawił wyniki XVII Olimpiady Matematycznej, a doc. Z. Semadeni i mgr A. Mąkowski zapoznali delegatów z aktualnym stanem prac w komitetach redakcyjnych „Prac Matematycznych" i „Wiadomości Matematycznych". Bibliografia polskich prac matematycznych za drugie dziesięciolecie powojenne wyjdzie jako wydawnictwo oddzielne.

W dyskusji omówiono również sprawę kontroli merytorycznej wydatków Oddziałów. Zgodzono się, że kontrola ta należy do zarządów Oddziałów i ich Komisji rewizyjnych, a w szczególności do prezesów jako członków Zarządu Głównego PTM.

V. Wniosek Komisji Rewizyjnej o udzielenie absolutorium Zarządowi Głównemu za rok 1965 uchwalono jednomyślnie.

VI. Prof. K. Urbanik zawiadomił delegatów, że prof. W. Sadowski w związku z powołaniem go na rektora SGPiS zrzekł się funkcji skarbnika PTM a Zarząd Główny na posiedzeniu w dniu 28 maja wybrał na to stanowisko prof. J. Łosia.

VII. Preliminarz na rok 1967 przedstawił prof. J. Łoś. Zamyka się on po stronie wydatków ogólną sumą złotych 646050.

Preliminarz ten uchwalili delegaci jednomyślnie. Jednocześnie Walne Zgromadzenie upoważniło Zarząd Główny do dokonania zmian po ustaleniu przez PAN wysokości dotacji na rok 1967.

VIII. Wnioski Zarządu Głównego. 1) Przez aklamację uchwalono wniosek o nadanie godności członka honorowego PTM profesorom: Franciszkowi Leji, Władysławowi Ślebodzińskiemu i Tadeuszowi Ważewskiemu.

2) Upoważniono jednomyślnie Zarząd Główny do przekazania jako daru 2000 egzemplarzy podręcznika S. Banacha, *Mechanics*, krajom rozwijającym się.

IX. Wolne wnioski: 1) Omówiona została sprawa wysokich kosztów

wyjazdów na konferencje naukowe, co jest związane z wyjazdami w ramach wycieczek organizowanych przez biura podróży. Walne Zgromadzenie zobowiązało Zarząd Główny do wystąpienia do władz PAN o zabezpieczenie w planach finansowych PTM na zasadach odpłatności odpowiednich kwot dewizowych na zbiorowe i indywidualne wyjazdy naukowe, co zmniejszy prawie o 50% koszty wyjazdów.

2) Prof. K. Urbanik poinformował delegatów o uchwałach Zarządu Głównego w dniu 28 maja br., a w szczególności o uchwale Zarządu Głównego w sprawie powołania Komisji do spraw matematyków zatrudnionych w gospodarce i technice. Inicjatywa ta spotkała się z poparciem Walnego Zgromadzenia i zachętą do werbowania tej grupy matematyków do PTM.

Protokołował
Dr T. Iwiński

Przewodniczył
Prof. dr K. Urbanik